

**LIETUVOS RESPUBLIKOS LAIKINOJO SOLIDARUMO ĮNAŠO ĮSTATYMO NR. XIV-1936
5, 6, 8 IR 11 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto Įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Teikiamas Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo Nr. XIV-1936 5, 6, 8 ir 11 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas atsižvelgiant į tai, kad:

dėl Rusijos Federacijos tebevykdomos atviros karinės agresijos prieš Ukrainą tebesitęsia poveikis euro zonos ekonomikai, taip pat dėl pinigų politikos pokyčių tebesitęsia netipinis likvidžių lėšų perteklius kredito įstaigose ir netipinis kredito įstaigų grynųjų palūkanų pajamų išaugimas;

Rusijos Federacijos tebevykdoma atvira karinė agresija prieš Ukrainą turi reikšmingą neigiamą poveikį Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui;

pastaraisiais metais ypač padidėjo poreikis imtis būtinų ir neatidėliotinų priemonių Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui stiprinti;

laikinojo solidarumo įnašo mokėjimo pratęsimas turi ypatingą valstybinę svarbą užtikrinant Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesus.

Įstatymo projekto tikslas – pratęsti laikinojo solidarumo įnašo taikymą 2025 metams, taip užtikrinant Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo (toliau – LSI) tikslų įgyvendinimą.

Dėl augusių palūkanų normų, perteklinio likvidumo ir dėl to susidariusio didelio palūkanų pajamų ir palūkanų išlaidų atotrūkio kredito įstaigų sektoriaus pelnas 2023 metais, kaip ir prognozavo Lietuvos bankas, viršijo 1 mlrd. eurų. Dėl susidariusių išskirtinių aplinkybių nustatytas laikinojo solidarumo įnašas sumažino kredito įstaigų pelną, tačiau ir sumokėjus laikinojo solidarumo įnašą ir kitus pelno mokesčius kredito įstaigų pelnas buvo istoriškai didelis (986 mln. eurų), o pelningumas – vienas didžiausių Europos Sąjungoje. Didelį pelningumą lėmė tai, kad daugiausia suteikta paskolų taikant kintamąją palūkanų normą, kredito įstaigos ir toliau išlaiko perteklinį likvidumą ir už šias lėšas gauna dideles palūkanas. Tačiau palūkanų išlaidos taip sparčiai neaugo – ne finansų įmonių ir namų ūkių terminuotųjų indėlių, už kuriuos mokamos pinigų kainą finansų rinkose atitinkančios palūkanų normos, dalis, 2024 metų kovo duomenimis, nors ir ūgtelėjusi, vis dar yra nedidelė – tik 27 procentai visų indėlių, o už neterminuotuosius indėlius palūkanos iš esmės nemokamos. Pastebėtina, kad, nepaisant pastarojo meto ekonominių iššūkių, kredito įstaigų sektorius nepatyrė reikšmingo dydžio nuostolių dėl paskolų įmokų vėlavimų, o Lietuvos kredito įstaigų neveiksnių paskolų lygis yra vienas mažiausių euro zonoje.

Remiantis duomenimis dėl rinkų lūkesčių, paskolų palūkanų normos 2025 metais dar bus gana aukštos. 2025 metų pradžioje palūkanų normos vis dar bus gerokai išaugusios: 6 mėnesių EURIBOR, t. y. indeksas, su kuriuo dažniausiai siejamos paskolų palūkanų normos Lietuvoje, 2024 metų rugsėjį–spalį pasiekė 4,1 procento. Rinkų lūkesčių rodikliai rodo, kad 2024 metų pabaigoje EURIBOR būtų sumažėjęs iki 3,3 procento, o 2025 metų pabaigoje – iki 2,8 procento. Taip pat numatoma, kad perteklinis likvidumas taip pat išliks, o dalies kredito įstaigų palūkanų išlaidos – reikšmingai mažesnės už pajamas dėl nedidelės terminuotųjų indėlių dalies. Taigi numatoma, kad 2025 metais dar bus stebimos bankų sektoriuje susidariusios išskirtinės aplinkybės, trumpuoju laikotarpiu sudarančios disbalansą tarp staiga dideliu mastu padidėjusių kredito įstaigų gaunamų palūkanų pajamų ir išlaidų, nors ir mažesniu mastu nei 2023 ir 2024 metais. Bankų sektoriaus vidutinis pelnas 2018–2022 metais sudarė 410 mln. eurų, arba 0,7 procento bendrojo vidaus produkto (toliau – BVP). Išaugus grynosioms palūkanų pajamoms, 2023 metais bankų sektoriaus pelnas, sumokėjus laikinąjį solidarumo įnašą, siekė 986 mln. eurų, arba 1,4 procento BVP, ir jo nominalioji reikšmė buvo 2,4 karto didesnė už 2018–2022 metų vidurkį, santykis su BVP – dvigubai didesnis už 2018–2022 metų vidurkį. Lietuvos banko vertinimu, pasitvirtinus labiausiai tikėtinam scenarijui, 2024 metais bankų sektoriaus pelnas (sumokėjus laikinąjį solidarumo įnašą) bus nuosakesnis ir sudarys apie 780 mln. eurų, arba 1 procentą BVP, o 2025 metais, toliau mažėjant

disbalansui tarp palūkanų pajamų ir palūkanų išlaidų, sumažėtų iki 760 mln. eurų, arba 0,9 procento BVP, jei laikinasis solidarumo įnašas nebūtų taikomas).

Be nurodytų ekonominių priežasčių, Įstatymo projekto rengimą taip pat paskatino ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos parengtas Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje užregistruotas Lietuvos Respublikos Valstybės gynybos fondo įstatymo ir su juo susijusių įstatymų pakeitimo projektų paketas¹, kuriuo būtų užtikrintas itin skubių prioritetinių valstybės gynybinių pajėgumų stiprinimo poreikių įgyvendinimas. Numatyta, kad Valstybės gynybos fondo lėšas taip pat sudarys ir laikinojo solidarumo įnašas už 2025 metų mokėjimo laikotarpį.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Finansų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu LSĮ nustatyta, kad šis įstatymas galioja iki 2025 m. birželio 17 d., o pagal Lietuvos Respublikos bankų įstatymą Lietuvos Respublikoje įsteigti ir veikiantys bankai, Europos Sąjungos valstybėse narėse ir Europos ekonominės erdvės valstybėse narėse licencijuotų bankų ir užsienio bankų filialai, pagal Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymą veikiančių centrinių kredito unijų finansinės grupės turi sumokėti laikinojo solidarumo įnašą už 2023 metų dalį (nuo LSĮ įsigaliojimo iki 2023 metų pabaigos) ir už 2024 metus.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Priėmus Įstatymo projektą, bus nustatyta, kad laikinojo solidarumo įnašo mokėjimas yra pratęsiamas 2025 metų mokėjimo laikotarpiui, naudojant lyginamąjį 2019–2022 metų laikotarpį laikinojo solidarumo įnašo bazei apskaičiuoti. Šį lyginamąjį 2019–2022 metų laikotarpį tikslinga naudoti siekiant nustatyti išskirtinį, netipinį grynųjų palūkanų pajamų išaugimą, nes būtent 2023 metais grynosios palūkanų pajamos itin išaugo (3,4 karto, palyginti su 2018–2022 metų vidurkiu), todėl 2023 metų įtraukimas į lyginamąjį laikotarpį neleistų objektyviai nustatyti netipinio grynųjų palūkanų pajamų padidėjimo vėlesniais metais.

Atsižvelgiant į tai, kad pratęstas laikinojo solidarumo įnašo mokėjimas bus taikomas nuo 2025 m. sausio 1 d. gaunamoms nelauktoms padidėjusioms grynosioms palūkanoms, siūloma nustatyti įstatymo įsigaliojimo datą nuo 2025 m. sausio 1 d.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikia imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma. Siūlomas laikinojo solidarumo įnašo mokėjimo pratęsimas metams nesukels neigiamų pasekmių finansiniam stabilumui ir šalies konkurencingumui, nes laikinojo solidarumo įnašas ir toliau būtų taikomas tik nelauktai kredito įstaigų pajamų daliai. Lietuvos kredito įstaigų sektoriaus kapitalo grąža ir toliau yra viena didžiausių euro zonoje, o laikinasis solidarumo įnašas, taikomas ribotą laikotarpį ir atsižvelgiant į netipines aplinkybes, šių tendencijų nepakeičia. Būtent tai, kad Lietuvos kredito įstaigų sektorius veikia tvariai ir pelningai ilguoju laikotarpiu, palyginti su kitomis euro zonos šalimis, yra vertintina kaip verslui palanki aplinka, o netikėtai gauta ekonominė renta savo prigimtimi sietina su susidariusiomis aplinkybėmis.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir plėtrai

¹ <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/2c7460b1177d11ef8e4be9fad87afa59?jfwid=-8z5y4lbio>.

Priėmus Įstatymo projektą, neigiamų pasekmių verslo sąlygoms ir jo plėtrai nenumatoma. Laikinasis solidarumo įnašas nukreiptas tik į dalį kredito įstaigų nelauktų pajamų, gautų dėl pasikeitusios pinigų politikos krypties, esant rinkos netobulumams. Įnašui apskaičiuoti taikomi parametrai nustatyti taip, kad nebūtų neigiamų pasekmių verslo plėtrai.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti ir kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymo projektą, kitų teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Įstatymo projekto atitiktis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimams ir Įstatymo projekto sąvokų ir jas įvardijančių terminų įvertinimas Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas atitinka Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimus. Įstatymo projekte neapibrėžiama naujų sąvokų.

11. Įstatymo projekto atitiktis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės normas.

12. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai ir terminai

Įstatymo projektui įgyvendinti Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininkas turės atnaujinti laikinojo solidarumo įnašo ir avansinio laikinojo solidarumo įnašo deklaracijų formų pildymo ir pateikimo tvarką, atsižvelgdamas į tai, kad laikinasis solidarumo įnašas būtų taikomas ir 2025 metų laikotarpiui.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Prognozuojama, kad, pratęsus laikinojo solidarumo įnašo mokėjimą 2025 metų laikotarpiui, į valstybės biudžetą būtų surinkta apie 60 mln. eurų.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai, rekomendacijos ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymo projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno *Eurovoc* terminus, temas bei sritis

„Laikinasis solidarumo įnašas“, „kredito įstaiga“, „laikinojo solidarumo įnašo administravimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.